

її». Передовсім ми керувалися тим, що головний герой, який біологічно є жінкою, свого часу зрікся належності до бінарного гендерного поділу, ставши до лав «клятвених солдатів», які в соціальному вимірі перестають вважатися чоловіками чи жінками, отримуючи натомість навіть окремих набір займенників (які, на жаль, не враховують наявності родових закінчень). Однак, оскільки події цієї серії розгортаються наприкінці XIX століття, позбавлення героєм себе конкретного гендерно-мовного самовизначення призводить до того, що функціональними для нього стають, так би мовити, «базові» мовні налаштування, які (особливо з точки зору персонажів тієї епохи) були орієнтовані на чоловічу версію. Крім того, на користь цього вибору зіграв і той факт, що до головного героя інші люди (зокрема й ті, хто знає його особливість) звертаються «сер», що також вказує на сприйняття в тамтешньому й тогочасному суспільстві «клятвених солдатів» радше як чоловіків, із відповідним слововжитком.

Отже, маємо надію, що це пояснення дасть відповіді на певні запитання щодо цього аспекту, які могли би виникнути у вас під час читання.

І бажаємо вам атмосферної мандрівки у світи Т. Кінгфішер!

Андрій Мартиненко

РОЗДІЛ 1

«Зябра» під капелюшком гриба були глибокого червоного кольору розірваних м'язів, майже фіолетового відтінку, що так жахливо контрастує з блідо-рожевими нутрощами. Не раз вони траплялися мені у мертвого оленя і смертельно поранених солдатів, але тут цей колір мене приголомшив.

Може, те відчуття не було б настільки тривожним, якби гриб не був такий схожий на людську плоть. Липкі на дотик роздуті бежеві капелюшки напиналися над темно-червоними «зябрами». Вони проростали поміж каменів довкола гірського озера, ніби пухлини на хворій шкірі. Мене охоплювало сильне бажання відійти від них, але ще сильніше — тицьнути в них палицею.

Мене трохи мучила провина через цю зупинку дорогою, коли захотілося спішитись, аби роздивитися гриби, але втома таки здолала. Ба більше, мій кінь теж втомився. Лист Меделін ішов до мене понад тиждень, та хай би як вона просила поквапитися, зайвих п'ять хвилин нічого не змінять.

Гоб, мій кінь, був вдячний за можливість перепочити, але, схоже, це місце йому не подобалося. Він подивився на траву і перевів погляд на мене, наче хотів сказати, що це не зовсім те, до чого він звик.

— Можеш попити, — кажу я. — Зовсім трішки.

Ми обидва подивилися на воду озерця. Темна і нерухома, вона віддзеркалювала гротескні гриби й хирляву сіру осоку, що росла вздовж краю берега. Озерце могло бути п'ять або й п'ятдесят п'ять футів завглибшки.

— Мабуть, ні, — мені теж не дуже хотілося пити ту воду.

Гоб зітхнув, як ті коні, яким не до вподоби довколишній світ, і втупився кудись удалину.

Глянувши на дім за озером, я також зітхнув.

Видовище не з обнадійливих. То був старий похмурий маєток у старому похмурому стилі, кам'яна потвора, що її навіть найзаможнішому чоловікові Європи було б вельми тяжко привести до ладу. Одне крило обвалилося, перетворившись на гору каміння і поламаних кроків. Меделін мешкала там разом зі своїм братом-близнюком, Родеріком Ашером, який і близько не був найзаможнішим чоловіком Європи. Навіть за невисокими, дещо відсталими стандартами Руравії Ашери вважалися збіднілими дворянами. А за стандартами решти європейського дворянства вони були бідними як церковні миші, і дім це лише підтверджував.

Поблизу мені не вдалося побачити й натяку на якийсь сад. У повітрі вловлювався легенький солодкавий запах — певно, щось квітнуло в траві, — та цього було замало, щоб розвіяти загальну гнітючість.

— На вашому місці я б цього не торкалася, — пролунав голос у мене за спиною.

Я озирнувся. Гоб підніс голову, подивився на гостю так само розчаровано, як на траву з водою, і знову опустив її.

Незнайомка була, як полюбляла казати моя мати, «жінкою певного віку». У цьому випадку вік сягав близько шістдесяти. Вона була в чоловічих чоботях і твідовій сукні для верхової їзди — напевно, ще старіший за маєток.

Жінка була висока й плечиста і мала на голові здоровенний капелюх, що робив її ще вищою та ще плечистішою. Вона несла записник і великий шкіряний заплічний мішок.

— Даруйте? — сказав я.

— Гриб, — відповіла вона, зупинившись переді мною. У неї був британський, але не лондонський акцент — певно, щось притаманне сільській місцевості. — Гриб, молодий... — Вона опустила погляд, зачепилася за петлиці на моєму комірі, і я помітив на її обличчі спалах впізнання: «Ага!».

Ні, *впізнання* тут не годиться. Радше *класифікація*. Було цікаво, що вона робитиме далі — обірве розмову чи продовжить її.

— На вашому місці я б цього не торкалася, офіцере, — повторила вона, вказуючи на гриб.

Я подивився на палицю у своїй руці так, ніби вона належала комусь іншому.

— А-а... ні? Вони отруйні?

Жінка мала рухливе обличчя й театральні підібгала губи.

— Це червонозязброві смердючі сиріожки. *A.¹ foetida*, не плутати з *A. foetidissima*. Хоча це малоімовірно в наших краях, хіба ні?

— Ні? — висловив я згогад.

¹ А. — скорочення від *Amanita*, мухомор.

— Ні. *Foetidissima* поширена в Африці. А цей вид обмежується нашою частиною Європи. Не те щоб вони отруйні, але... ну...

Вона простягнула руку. Здивований, я віддав їй палицю. Точно натуралістка. Тепер було зрозуміло, звідки взялося те відчуття класифікації. Мене розподілили до відповідної категорії, помістили до правильної кладі¹, і тепер можна вдаватися до належних проявів гречності, поки ми займатимемося важливішими справами, як-от таксономією² грибів.

— Раджу притримати вашого коня, — сказала вона. — І затулити носа, — вона потягнулася до заплічного мішка, дістала носовичок, затулила ним носа і легенько вдарила смердючу сироїжку самим кінчиком палиці.

Удар справді був легенький, проте капелюшок гриба відразу набрав того червоно-фіолетового кольору нутрощів, що й «зябра». А за мить у наші ніздрі вдарив непередаваний запах — гнилої плоти з нотками зіпсованого молока, від якого пощипує язик, а ще, і це видавалося найжахливішим, з відтінком свіжоспеченого хліба. Він прогнав з повітря залишки солодкості, й мені скрутило шлунок.

Гоб фиркнув і смикнув віжки. Я не міг його винити.

— Фу!

— То був маленький, — продовжувала жінка певного віку. — І ще не повністю достиглий, дякувати небесам. Великі можуть шокувати своїм запахом і навіть збити з ніг, — вона поклала палицю на землю, вільною рукою тримаючи біля

¹ Клада — група організмів, що включає якого-небудь предка та всіх його нащадків.

² Таксономія — наука про об'єднання живих істот у групи на основі аналізу притаманних їм ознак.

рота носовичок. — Звідси й «смердюча» частина народної назви. «Червонозяберна», гадаю, не потребує пояснення.

— Гидота! — відповів я, прикриваючи обличчя рукою. — То ви мікологиня?

Я не міг бачити захованого за носовичком рота, однак її брови насупилися.

— Боюся, я лише любителька, як, вочевидь, і належить моїй статі.

Вона ніби відкушувала кожне слово, і ми обмінялися обережними, сповненими розуміння поглядами. Мені казали, що Англія не має клятвених солдатів, та навіть якби мала, вона, мабуть, обрала б інший шлях. Мені не було до цього діла, як і їй не було діла до мене. Ми всі самі торуємо свій шлях у світі — або не торуємо. Та однаково мені неважко було здогадатися, якого плану були деякі з перешкод на її шляху.

— За професією я ілюстраторка, — сказала вона сухо. — Але завжди захоплювалася вивченням грибів.

— То сюди вас привели гриби?

— Ах! — Вона махнула носовичком. — Не знаю, що вам відомо про гриби, але це місце неймовірне! Стільки незвичних форм! Я знайшла білі гриби, раніше не відомі за межами Італії, й один, схоже, новий різновид мухоморів. Коли завершу свої малюнки, любительські чи ні, Мікологічному товариству доведеться його визнати.

— То як ви його назвете? — запитав я. Мене тішили химерні захоплення, байдуже які незвичні. Якось під час війни мені довелося ховатися в хатині пастуха, і поки я прислухався, чи на наш пагорб не видирається ворог, пастух узявся виголюшувати палку промову про тонкощі розведення овець, яка перевершила всі проповіді, що їх мені доводилося чути за

життя. Наприкінці я вже кивав, сповнений бажання боротися з надмірно розплодженими отарами слабких овець, що піддаються різним пошестям і зараженням мушиними личинками, витісняючи по всьому світу овець доброчесних.

— Личинки! — казав він, махаючи на мене пальцем. — Личинки в сечі та на їхній шкурі!

Мені частенько згадується про нього.

— Назву його *A. potteri*, — відповіла моя нова знайома, яка, на щастя, не знала, куди занесло мої думки. — Мене звать Євгенія Поттер, і я будь-що доб'юся, аби моє ім'я вписали до книжок Мікологічного товариства.

— Гадаю, у вас усе вийде, — сказав я цілком серйозно. — Мене звать Алекс Істон, — і вклонився.

Жінка кивнула. Не настільки впевнена в собі людина, мабуть, посоромилася б отак легко озвучити своє захоплення, та міс Поттер вочевидь не мала такої слабкості — або ж вона просто вирішила, що всі розуміють, як важливо залишити свій слід в анналах мікології.

— Ці смердючі сироїжки, — поцікавився я, — вже відомі науці?

Вона знову кивнула.

— Описані багато років тому. Здається, вперше знайдені якраз у цій місцині чи десь поблизу. Колись давно Ашери суттєво сприяли мистецтву, й один з них замовив ботанічну працю. Здебільшого про *квіти*, — її презирство мене розвеселило, — але було там і кілька грибів. Навіть ботанік не міг оминати увагою *A. foetida*. Утім, боюся, не зможу сказати вам його місцеву назву галлаційською.

— Її може й не існувати, — якщо ви ніколи не зустрічали галлаційців, то найперше вам варто знати, що в Галлації живуть

уперті, горді й грізні люди, які водночас нікудишні вояки. Мої предки мандрували Європою і вступали в сутички, в яких із них ледве дух не вибивали майже всі, хто траплявся на шляху. Врешті вони осіли в Галлації, значно меншому регіоні поряд з Молдовою. Імовірно, вони оселилися там, бо більше ніхто не хотів жити в тій місцевості. Османська імперія навіть не думала робити її своїм васалом, якщо це вам про щось каже. Тут холод і злидні, а якщо не провалитися в яму чи не помрете від голоду, вами поласують вовки. Єдиний позитив у тому, що вас нечасто завойовують, — чи принаймні так було до попередньої війни.

Поки тинялися світом і програвали битви, ми витворили власну мову, галлаційську. Подейкують, що вона гірша за фінську, і це вражає. Щоразу, як поступалися в бою, ми тікали, запозичивши у своїх ворогів кілька слів. Як наслідок, галлаційська мова вельми своєрідна. (Приміром, у нас є сім наборів займенників, один з яких використовується для неживих предметів, а інший — лише для Бога. Мабуть, це диво, що у нас немає окремого набору для самих грибів.)

Міс Поттер кивнула.

— По інший бік озера стоїть маєток Ашерів, якщо вам цікаво.

— Ваша правда, — відказав я, — саме туди я й прямую. В юності ми товаришували з Меделін Ашер.

— Ох, — чи не вперше в голосі міс Поттер пролунало вагання. Вона відвернулася. — Чула, що вона дуже хвора. Мені шкода.

— Ось уже кілька років, — відповів я й інстинктивно торкнувся кишені, в якій лежав лист Меделін.

— Може, все не так погано, як усі говорять, — сказала вона, явно намагаючись зробити свій тон підбадьорливим. —